

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Vědci mapovali výskyt drobných savců v různých podmínkách horských lesů

Strnady – 23. října 2017 – Ve čtyřech různých oblastech České republiky se uskutečnil výzkum populací drobných savců a jejich vliv na výsadby lesních dřevin. Plochy byly rozmístěny v Moravskoslezských Beskydech, Hrubém Jeseníku, Českém Středohoří a Krušných horách. Pro srovnání území s odlišnými přírodními podmínkami výzkumníci využili společnou platformu lesních vegetačních stupňů.

Na výzkumu se podíleli odborníci z Lesnické a dřevařské fakulty a Agronomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně a z Ústavu biologie obratlovců Akademie věd ČR. Výsledky jejich studie letos vydal Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i. v recenzovaném časopisu Zprávy lesnického výzkumu.

Norník rudý, autor Jiří Foit

Odchyty se uskutečnily v říjnu 2015 během 13 dní. Relativně krátká doba mezi jednotlivými odchyty umožňuje vzájemné srovnání populací a populační dynamiky drobných zemních savců v jednotlivých oblastech. „*Drobní zemní savci jsou důležitou složkou lesního ekosystému. Hodnocení jejich vlivu na les je dáno v první řadě různou potravní nikou. Negativně ovlivňují lesní porosty zejména býložraví hlodavci v počátcích jejich obnovní fáze konzumací semen a následně poškozováním kmínků a příležitostně i kořenů semenáčků a sazenic lesních dřevin na nově vzniklých otevřených plochách. Do této skupiny patří primárně hrabošovité, v našich podmínkách*

pak konkrétně hraboš mokřadní, hraboš polní, hrabošík podzemní, hryzec vodní a norník rudý,“ vysvětlují autoři. Hraboši ohryzávají báze kmínků stromků obvykle přes zimu do úrovně sněhové pokrývky. Hlavní složkou jejich potravy jsou trávy, proto se vyskytují nejvíce na pasekách a světlinách, kde bývají hlavními původci škod zejména na mladých listnácích.

Všežravé hlodavce lze z lesnického hlediska vnímat negativně pouze na samotném počátku obnovy lesa, kdy konzumují semena a někdy i mladé semenáčky. V následujících fázích vývoje stromu již tito

Rejsek obecný, autor Josef Suchomel

Myšice lesní, autor Josef Suchomel

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

hlodavci hrají spíše pozitivní roli konzumací živočichů namnoze stromům škodících, např. hmyzu a plžů. Do této skupiny lze zařadit zejména **myšici lesní** a **myšici křovinnou**.

Z lesnického hlediska ryze **pozitivně** pak lze vnímat drobné savce z čeledi Soricidae. **Všechny druhy rejsků** (u nás rejsek horský; r. malý; r. obecný) i **bělozubek** (bělozubka bělobřichá a šedá) jsou ryze masožravé a díky relativně obrovské spotřebě energie zkonsumují vysoké množství bezobratlých.

*„Nejrizikovější fází vývoje porostu z hlediska impaktu hlodavců je období od výsadby do zajištění, kdy může být ohryzem kůry řada stromků vážně poškozena či zničena. Nejčastější poškození bývá na listnatých dřevinách s tenkou kůrou, tzn. v našich podmínkách zejména na buku, habru a javorech. Proto jsme se v rámci této studie soustředili na *synusie drobných zemních savců v nezajištěných výsadbách listnatých dřevin s výraznou dominancí buku lesního od 2. do 7. lesního vegetačního stupně (dále LVS),“* upřesnili výzkumníci.

Hodnoceny byly rozdíly mezi oblastmi a LVS z hlediska početnosti a struktury populací drobných savců (počet druhů; relativní **abundance (dále rA); dominance; diversita; zastoupení gravidních samic a počet embryí).

Beskydy

Ve výsadbách v Beskydech bylo zaznamenáno šest druhů drobných savců, dva z nich (rejsek malý a plšík lískový) pouze v jednom exempláři v 7. LVS. V 5. a 7. LVS byl druhem s nejvyšší dominancí norník rudý, v 6. LVS rejsek obecný. S rostoucím LVS stoupala rA rejsků a naopak klesalo zastoupení hraboše mokřadního. Nejvyšší celková i druhová rA byla (s výjimkou zmíněných hrabošů) v Beskydech v 7. LVS, nejnižší v 6. LVS (kromě rejska obecného).

Jeseníky

V Jeseníkách byl zjištěn nejnižší počet druhů drobných savců ze sledovaných oblastí (pouze 5). V 5. a 6. LVS byl druhem s nejvyšší dominancí hraboš mokřadní. S rostoucím LVS rostlo zastoupení norníka rudého, až se v 7. LVS stal vůbec nejhojnějším druhem. Myšice lesní chyběla pouze v 6. LVS v Jeseníkách. Pouze v 7. LVS byl zastižen plšík lískový. Relativní abundance zde s LVS u rejsků klesala, u hlodavců byla maximální v 6. LVS.

Ohryz buku lesního hrabošem mokřadním, autor Josef Suchomel

*Ohryz buku lesního hrabošem mokřadním pod sněhem,
autor Josef Suchomel*

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

Krušné hory

Z šesti druhů zjištěných v Krušných horách byl v 5. a 7. LVS nejpočetnější hraboš mokřadní, v 6. LVS myšice lesní. Pouze v 5. LVS byl zjištěn rejsek malý, jen v 7. hraboš polní. Z hlediska dominance i rA zde nelze vysledovat v podstatě žádné trendy závislé na průběhu LVS.

Litoměřicko

Společenstvo drobných savců zde bylo dle očekávání nejpestřejší (9 druhů), mj. se pouze tady podařilo zjistit myšici křovinnou. Nejpočetnějším druhem ve všech LVS zde byl norník rudý. Se stoupajícím LVS klesala rA a podíl hraboše polního a myšice křovinné i úhrnně hlodavců.

Rozmanitost a abundance i rozsah škod jsou vždy lokálně ovlivněny aktuálními environmentálními podmínkami a jejich interakcemi. Proto mohou být společenstva drobných savců i v oblastech s téměř totožnými podmínkami značně odlišná a jejich vývoj vč. rozsahu škod lze jen velmi těžko předpovědět.

**synusie (synuzie): u živočichů obvykle společenstvo určité taxonomické jednotky (synusie ptáků určitého ekosystému, synusie brouků nějakého stanoviště, synusie drobných savců atp.)*

***abundance: počet jedinců (všech nebo určitého taxonu) určité plošné nebo objemové jednotky*

Kontaktní údaje:

Ing. et Ing. Ladislav Čepelka, Ph.D., e-mail: ladislav.cepelka@mendelu.cz, doc. RNDr. Marta Heroldová, Ph.D., doc. Ing. Luboš Purchart, Ph.D., MENDELU Brno, Lesnická a dřevařská fakulta, Zemědělská 3, 613 00 Brno, doc. Ing. Josef Suchomel, Ph.D., MENDELU Brno, Agronomická fakulta, RNDr. Miloslav Homolka, CSc., AVČR, Ústav biologie obratlovců, Květná 8, 603 65 Brno